

Ганська А.,
учениця 11 класу,
Опорний заклад «Вовчицький ліцей імені В.Ф. Мицика
Лубенської міської ради Лубенського району
Полтавської області»
(м. Лубни)

ВИВЧЕННЯ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОЇ МОВИ В ПОЗАШКІЛЛІ

Українська держава добре усвідомлює важливість збереження й розвитку корінних народів, до яких належить кримськотатарський. Ця проблема, безперечно, турбує й світову спільноту. Як зазначено в Концепції розвитку кримськотатарської мови, ухваленої Кабінетом Міністрів України, «через негативні тенденції останніх років реальний ступінь загроженості мови є критичним (critically endangered languages)» [2]. Така загроза в останні роки збільшилася через анексію АР Крим і м. Севастополя, окупацію півдня України, де проживає домінуюча більшість носіїв цієї мови.

Через це кримські татари фактично позбавлені права навчати своїх дітей рідною мовою у дошкільних закладах і закладах загальної середньої освіти. Проблема полягає в тому, що, по-перше, українське законодавство не працює на окупованій території, а по-друге, – в неокупованій Україні майже немає місць компактного проживання такої кількості кримських татар, яка б уможливила організацію навчання рідною мовою в ЗДО й ЗЗСО.

Проблему з вивченням кримськотатарської мови нині розв'язують ситуативно, залежно від потреб членів певної територіальної громади. Зазвичай організацією таких освітніх осередків займаються кримськотатарські спільноти, різноманітні громадські організації, культурні центри, як-от ГО «Алем». Також мовні курси діють на базі державного підприємства «Кримський дім».

Зокрема, вивчення кримськотатарської мови організували у вечірній школі в Дрогобичі Львівської області [3], у дитячому центрі ГО «Кримська родина» в Києві [4]. До 24 лютого цього року цим займалися й у Кримськотатарському культурному центрі «Birlik» в с. Чайки Бучанського

району на Київщині, у БО «Кримськотатарський культурно-спортивний центр «Куреш» у Херсоні тощо. Проблемами навчання кримськотатарської мови опікується й Асоціація кримськотатарських працівників освіти «Мааріфчі».

Силами громадських організацій реалізуються також навчальні проєкти зі створення підручників і посібників для вивчення кримськотатарської мови. Наприклад, ГО «Кримська родина» займалася створенням перших таких дидактичних матеріалів на основі латиниці для дітей різного віку [4].

За підтримки держави 2021 року було представлено мультимедійну платформу «BÜLBÜL» для опанування кримськотатарської мови дітьми від 0 до 5 років [1]. На цьому ресурсі зібрано мультиплікаційні фільми з кримськими пейзажами та кримськотатарськими героями, дитячі пісні, картки на рідні теми, словник найвикористовуваніших слів із наведенням їхньої вимови. Крім того, тут містяться методичні матеріали для вивчення кримськотатарської мови (плани й конспекти занять, описи дидактичних ігор з дітьми тощо). Авторкою цього проєкту, створеного під егідою Міністерства культури та інформаційної політики України, стала Фатіма Османова.

2018 року в Малій академії наук України у відділенні літературознавства, фольклористики та мистецтвознавства засновано секцію кримськотатарської гуманітаристики, яка активно розвивається. Дослідницькі учнівські проєкти, представлені на Всеукраїнському конкурсі-захисті МАН, присвячені актуальним питанням мови, а також історії, культури, мистецтва кримських татар. За бажанням юних науковців роботи можна готувати й презентувати як українською, так і кримськотатарською мовою. При Малій академії наук України вже кілька років діє Літня школа з кримськотатарської гуманітаристики, у якій із-поміж іншого учні займаються вивченням кримськотатарської мови.

У співпраці з ГО «Алем» МАНУ реалізує кілька проєктів із вивчення кримськотатарської мови й культури. Наприклад, «Фідан», який «став свого роду артхабом, що об'єднав викладачів, дітей та батьків у прагненні створити особливу освітню навчальну атмосферу у недільній школі з вивчення мови

корінного населення Криму» [4]. У вересні 2022 року для всіх охочих запропоновано всеукраїнський онлайн-курс із вивчення кримськотатарської мови і культури «Veraber».

Секції кримськотатарської гуманітаристики діють у регіональних осередках МАН України, також на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, де проводять різноманітні освітні й наукові заходи для учнів 9–17 років.

Отже, проблема вивчення кримськотатарської мови на теренах України з метою сприяння подальшому розвитку цієї мови як неодмінної ознаки національної ідентичності кримських татар є надзвичайно актуальною сьогодні та потребує розв'язання на рівні держави.

Список використаної літератури

1. Вивчення кримськотатарської стало доступнішим для дітей. 2021. 20.12. URL: <https://osvita.ua/school/85243/> (дата звернення : 25.05.2023).
2. Концепція розвитку кримськотатарської мови від 07.04.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/296-2021-%D1%80#n8> (дата звернення: 20.05.2023).
3. Смагіна А. Коли рідна мова на межі зникнення. Як в Україні рятують кримськотатарську. *Рубрика*. 21.02.2021. URL: <http://surl.li/hzoga> (дата звернення: 21.05.2023).
4. Проблеми кримських татар-переселенців обговорили у Львові. *Радіо Свобода*. 2019. 17.04. URL: <http://surl.li/hzogo> (дата звернення: 25.05.2023).

Грінь А.,
здобувач вищої освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка
(м. Полтава)

ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ІВАНА МАРЧУКА НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.

Іван Степанович Марчук – видатна особистість з неймовірною енергетикою та великою любов'ю до України. Взаємодія з ним дарує позитивні